

KRÓTKIE DONIESIENIA**SHORT COMMUNICATIONS****433. Nowe stanowisko *Somatochlora arctica* (ZETTERSTEDT, 1840) (*Odonata: Corduliidae*) w zachodniej Polsce**

New locality of *Somatochlora arctica* (ZETTERSTEDT, 1840) (*Odonata: Corduliidae*) in western Poland

KEY WORDS: dragonflies, *Odonata*, faunistic data, W Poland, the Sudety Mts.

W trakcie badań na wybranych torfowiskach Gór Izerskich stwierdzono nowe stanowisko *Somatochlora arctica* (ZETTERSTEDT):

– torfowisko Kobyla Łąka, część zachodnia, 2,8 km NNW od osady Orle, rezerwat „Torfowisko Izerskie”, 50°50'N 15°22'E, UTM: WS23, 18 VIII 2005 – kilka ♂♂, 1 ♀.

Gatunek ten występował jedynie w tylniej (patrząc od strony drogi Orle – „Chatka Górzystów”), otwartej części torfowiska, położonej na wypłaszczeniu u podnóża stoku. Fragment ten od strony stokowej ograniczony jest luźno rozmieszczonymi, po części zamarzniętymi świerkami na torfie, natomiast od zachodniej i południowej okolony jest szerokim pasem zwartej kosodrzewiny *Pinus mugo* TURRA. Ma on charakter torfowiska przejściowego, w dużej części podtopionego (2–5 cm wody), z kilkoma niewielkimi płatami o głębokości do 10 cm, z których dwa są mniej zarośniętymi kałużami. Roślinność zdominowana jest przez *Sphagnum* sp. i *Eriophorum angustifolium* HONCK., ze sporą domieszką *Carex rostrata* STOKES.

Aktywność terytorialną samców, z reguły latających dość nisko nad roślinnością, oraz znoszenie jaj przez samicę wśród torfowców i *E. angustifolium* obserwowano w słonecznych godzinach południowych dość ciepłego dnia (T 21–22,5°C w słońcu, wiatr słaby do umiarkowanego, chłodny). Opisywanemu gatunkowi towarzyszyły: liczny i ciągle jeszcze znajdujący się w fazie wylotu *Sympetrum danae* (SULZER), stara samica *Pyrhosoma nymphula* (SULZER), bardzo nieliczna *Aeshna juncea* (LINNAEUS) (2 wylinki) i *Aeshna subarctica elisabethae* DJAKONOV (1 samica).

Kobyla Łąka jest najwyżej położonym stanowiskiem *S. arctica* w Polsce (ok. 830 m n.p.m.). Odnacza się przy tym klimatem o niskich, jak na takie wyniesienie, temperaturach w okresie wegetacyjnym (co znacznie skraca termiczne lato) i dużych różnicach temperatur pomiędzy dniem a nocą (POTOCKA 2004: Prace Wrocł. Tow. Nauk., B, 213: 23-46). Ów klimat zadecydował z pewnością, że imagines gatunku, w innych regionach kraju obserwowane do połowy sierpnia, na Kobylej Łące były jeszcze dość liczne i aktywne rozrodczo w końcu drugiej dekady miesiąca.

Somatochlora arctica jest gatunkiem rzadkim w Polsce, występującym lokalnie, znanym z trzydziestu kilku stanowisk. Większość z nich wykryto we wschodniej części kraju, a zaledwie kilka na zachód od osiemnastego południka, w większości na Pojezierzu Pomorskim (BUCZYŃSKI 2004: [W:] GŁOWACIŃSKI Z., NOWACKI J. (red.): Polska czerwona księga zwierząt, Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego, Kraków – Poznań: 59-60). *S. arctica* jest przy tym zaliczana do gatunków zagrożonych w Polsce (kategoria VU). W polskich Sudetach gatunek stwierdzono dotąd tylko na torfowisku Topielisko pod Zieleńcem, w Górach Bystrzyckich (MIELEWCZYK 1969: Pol. Pismo ent., **39**, 1: 17-81), a kolejne polskie stanowiska znane są dopiero z Górnego Śląska. Na położonych najbliżżej odkrytego stanowiska obszarach Czech i Saksonii, także nie stwierdzono występowania *S. arctica*.

Rafał BERNARD, Zakł. Zool. Ogólnej UAM, Poznań

434. Modliszka zwyczajna (*Mantis religiosa* L.) (*Mantodea: Mantidae*) na Roztoczu

European Mantis (*Mantis religiosa* L.) (*Mantodea: Mantidae*) in the Roztocze Upland

KEY WORDS: *Mantodea*, *Mantidae*, *Mantis religiosa*, Poland, records, distribution, expansion.

Mantis religiosa L. jest w Polsce gatunkiem zagrożonym, będącym na skraju zasięgu i związanym z zagrożonymi siedliskami. LIANA (2004: [W:] GŁOWACIŃSKI Z., NOWACKI J. (red.): Polska czerwona księga zwierząt, Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego, Kraków – Poznań: 72-73), zalicza ją do kategorii EN. Z tego względu istotne są wszelkie dane o tym gatunku, zwłaszcza z obszarów, z których go dotąd nie podawano lub też podawano bardzo dawno.

Podczas połowu owadów do pułapki świetlnej na Roztoczu Zachodnim, odnotowano nowe stanowisko:

– Goraj, dolina Białej Łady, koło stawów rybnych (50°43'31"N, 23°40'04" E; UTM: FB21), 28 VII 2005 – 1♂ (uskrzydłony), złowiony ok. godziny 22⁰⁰ podczas pogody przedburzowej, przy temperaturze 24°C.

Najbliższa Roztocza Zachodniego zwarta część areалу *M. religiosa* znajduje się w centralnej części Kotliny Sandomierskiej. Modliszka jest też regularnie spotykana w południowo-zachodniej części Wyżyny Lubelskiej (lit. cyt.). Natomiast od ok. 60 lat nie było doniesień o jej występowaniu na Roztoczu, poza podanym z pogranicza Roztocza i Wyżyny Lubelskiej stanowiskiem we wsi Luciniec (LIANA (red.) 1997: Na pograniczu regionów – Monografia przyrodnicza gminy Modliborzycze. Tow. Fizjograficzne, Warszawa. 192 ss.). Należy ono do grupy stanowisk oddalonych o ok. 20 km na zachód i południowy zachód od Goraja, położonych w okolicach Modliborzyc i Zaklikowa.

Nasze stwierdzenie trudno jednoznacznie zinterpretować. Może wynikać z migracji: dolina Białej Łady jest potencjalnym korytarzem ekologicznym między Roztoczem Zachodnim i Kotliną Sandomierską, choć dla modliszki może ona być za zima i zbyt wilgotna. Jest też prawdopodobne, że *M. religiosa* utrzymuje się na Roztoczu w niewielkich, rozproszonych populacjach i że okaz złowiony w Goraju pochodzi z populacji lokalnej. Rozstrzygnąć tę wątpli-

wość można tylko na drodze dalszych badań terenowych. Niezależnie od wyników takich prac, nasze dane wskazują z dużym prawdopodobieństwem na ekspansję gatunku na północ, co pokrywa się z najnowszymi informacjami z obszarów jego stałego występowania (lit. cyt.).

Edyta BUCZYŃSKA, Kat. Zool. AR, Lublin
Paweł BUCZYŃSKI, Zakł. Zool. UMCS, Lublin
Krzysztof PAŁKA, Inst. Biol. UMCS, Lublin

435. Pierwsze stwierdzenia niektórych chrząszczy wodnych (*Coleoptera: Haliplidae, Dytiscidae, Hydrophilidae, Elmidae*) na Wyżynie Lubelskiej i w Beskidzie Wschodnim

First records of some aquatic beetle species (*Coleoptera: Haliplidae, Dytiscidae, Hydrophilidae, Elmidae*) in the Lublin Upland and the Eastern Beskid Mts.

KEY WORDS: *Coleoptera*, aquatic beetles, first records, SE Poland.

Polska południowo-wschodnia, mimo zintensyfikowania w ostatnich latach badań nad chrząszczami wodnymi, wciąż nie jest w pełni poznana pod względem rozmieszczenia tych owadów. Celem autorów jest uzupełnienie wiedzy na ten temat. Poniżej zamieszczono dane o 10 gatunkach dotąd nienotowanych z Wyżyny Lubelskiej i Beskidu Wschodniego (leg. P. BUCZYŃSKI, det. et coll. M. PRZEWOŻNY).

Wyżyna Lubelska:

- Bukowski Las (UTM: FB79), 22 X 2004, torfowisko przejściowe: *Hydroporus obscurus* STURM – 2 exx.
- Cynków (EB88), 3 XI 2004, rów w olsie w dolinie rzeki Bochotniczanki: *Hydroporus gyllenhalii* SCHIÖDTE – 1 ex.
- Wojciechów (EB87), rz. Bystra, 3 II 2004 i 27 IV 2004: *Elmis maugetti* LATR. – odpowiednio 1 ex. i 4 exx.

Beskid Wschodni:

- Winne-Podbukowina ad Dubiecko, rez. „Brodoszurki” (EA83), 21 V 2005, torfianki na torfowisku przejściowym: *Hydroporus striola* (GYLL.) – 1 ex., *H. tristis* (PAYK.) – 2 exx., *Dytiscus marginalis* L. – 1 ex., *Anacaena lutescens* (STEPH.) – 7 exx.
- Pawłokoma (EA83), 23 V 2005, stawy rybne: *Haliplus heydeni* WEHNCKE – 1 ex., *Laccophilus hyalinus* (DE G.) – 1 ex.

Większość podanych gatunków jest szeroko rozsiedlona. Pod względem wymagań środowiskowych są to: tyrfofile (*Hydroporus gyllenhalii*, *H. obscurus*, *H. striola*, *H. tristis*, *Anacaena lutescens*), reofile (*Laccophilus hyalinus*, *Elmis maugetti*) i eurytopy. Proporcje między tymi elementami wskazują, że najslabiej zbadane w analizowanych regionach są torfowiska i wody bieżące, i że im należy w przyszłości poświęcić najwięcej uwagi.

Na szczególną uwagę zasługuje *H. gyllenhalii*. Jest to chrząszcz bardzo rzadki w Polsce, uznany za gatunek umiarkowanie zagrożony (kategoria VU) (PAWŁOWSKI i in. 2002: [W:] GŁOWACIŃSKI Z. (red.): Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Inst. Ochr. Przyr. PAN, Kraków: 88-110). Rzeczywisty stopień zagrożenia tego chrząszcza może

być nawet jeszcze wyższy: BUCZYŃSKI, PRZEWOŹNY (2005: Wiad. entomol., 24, 2: 69-76) sugerują kategorię EN. Tym bardziej interesujące jest jego występowanie w silnie przekształconej i intensywnie użytkowanej rolniczo, centralnej części Wyżyny Lubelskiej. Można go zatem traktować jako relikwit pierwotnej fauny tego regionu.

Autorzy serdecznie dziękują panu Bogusławowi DARAŻOWI za pomoc w badaniach terenowych w okolicach Dubiecka.

Paweł BUCZYŃSKI, Zakł. Zool. UMCS, Lublin
Marek PRZEWOŹNY, Zakł. Zool. Ogólnej UAM, Poznań

436. Nowe stanowiska trzech gatunków z rodzaju *Cymindis* LATREILLE, 1806 (*Coleoptera: Carabidae*) na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej

New localities of three species of the genus *Cymindis* LATREILLE, 1806 (*Coleoptera: Carabidae*) in the Wielkopolska-Kujawy Lowlands

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Carabidae*, *Cymindis angularis*, *Cymindis humeralis*, *Cymindis vaporariorum*, records, Wielkopolska-Kujawy Lowlands, W Poland.

Rodzaj *Cymindis* LATR. obejmuje około 200 gatunków, z czego w Polsce stwierdzono dotychczas 6. Są to chrząszcze przeważnie rzadko i pojedynczo odławiane (z wyjątkiem nieco częstszego *Cymindis vaporariorum*). Z tego względu brakuje nowych potwierdzeń ich występowania oraz danych o nowych stanowiskach (większość informacji z literatury pochodzi sprzed kilku dziesięcioleci). W ostatnich latach udało się odnaleźć kilka nowych stanowisk chrząszczy z tego rodzaju. Wszystkie okazy odłowiono na stanowiskach w borze świeżym (*Leucobryo-Pinetum*) z drzewostanem w wieku od 71 do 90 lat.

Cymindis angularis GYLLENCHALL, 1810

– Nadleśnictwo Sieraków, Leśnictwo Bucharzewo (UTM: WU73), oddz. 304b, 25 IX 2003 – 2 exx., leg. I. KORCZYŃSKI, det. P. SIENKIEWICZ.

Znany ze Środkowej oraz Centralnej Europy i Zachodniej Syberii. Według dotychczasowych informacji, preferuje miejsca nasłonecznione, skąpo pokryte roślinnością. W Polsce rzadko znajdowany. Z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej po raz pierwszy stwierdzony w 1997 roku na stanowiskach w okolicy miejscowości Kiszkowo (XU53) oraz Jadwiżyn (XU19) (SIENKIEWICZ 1999, Wiad. entomol., 17, 3–4: 196; JASKUŁA, RUTA 2003, Wiad. entomol., 21, 4: 251-252).

Cymindis humeralis (FOURCROY, 1785)

– Nadleśnictwo Sieraków, Leśnictwo Bucharzewo (WU73), oddz. 304b, 25 VIII 2003 – 2 exx., 25 IX 2003 – 3 exx.; oddz. 269g, 25 VIII 2003 – 1 ex., leg. I. KORCZYŃSKI, det. P. SIENKIEWICZ.

Zamieszkuje prawie całą Europę i północną część Afryki. Podobnie jak poprzedni gatunek preferuje suche i nasłonecznione miejsca; znajdowany również na obrzeżach lasów. Ostatnie dane z literatury na temat jego występowania na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej pochodzą z 1939 roku (BURAKOWSKI i in. 1974: Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, 3: 1-430).

Cymindis vaporariorum (LINNAEUS, 1758)

– Nadleśnictwo Włoszakowice, Leśnictwo Stare Drzewce (WT83), oddz. 225a, 8 IX 2003 – 1 ex., leg. I. KORCZYŃSKI, det. P. SIENKIEWICZ.

Gatunek euro-syberyjski, zasiedla tereny otwarte oraz widne lasy sosnowe. Choć jest to najczęstszy z omawianych gatunków, ostatecznie informacje z literatury o jego występowaniu na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej pochodzą z 1963 roku (BURAKOWSKI i in. 1974: *ibid.*).

Badania przeprowadzono w ramach Grantu KBN nr 0488/P06/2000/23.

Ignacy KORCZYŃSKI, Kat. Entomol. Leśnej AR, Poznań
Paweł SIENKIEWICZ, Kat. Entomol. AR, Poznań

437. Nowe stanowiska *Cicindela arenaria viennensis* SCHRANK, 1871 (*Coleoptera: Carabidae*) na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej i Wyżynie Małopolskiej

New records of *Cicindela arenaria viennensis* SCHRANK, 1871 (*Coleoptera: Carabidae*) in the Wielkopolska-Kujawy Lowlands and Małopolska Uplands

KEY WORDS: *Coleoptera, Carabidae, Cicindela arenaria viennensis*, new records, Wielkopolska-Kujawy Lowlands, Małopolska Uplands, Central Poland.

Cicindela arenaria viennensis SCHRANK jest gatunkiem rozsiadłym od Francji poprzez Europę Środkową po Syberię Zachodnią. W Polsce jest rzadko i pojedynczo spotykany – wykazywany z nielicznych stanowisk w poszczególnych krainach. Był podawany m.in. z Guberni Radomskiej na Wyżynie Małopolskiej oraz kilku stanowisk na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej (BURAKOWSKI i in. 1973: *Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, 2: 1-232*). W ostatnich latach stwierdzono występowanie tego gatunku na nowych stanowiskach wspomnianych krain. Informacje te są warte odnotowania, ponieważ brakuje w literaturze potwierdzeń występowania *C. a. viennensis* w Polsce, a cytowane dane pochodzą często sprzed ponad 60 lat. Poniżej wymieniono nowe stanowiska:

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Sieniawa (UTM: WU20), 20 VI 2005 – 4 ex., 10 VII 2005 – 25 ex, nieczynne wyrobisko węgla brunatnego, leg. M. BUNALSKI et A. ŁĘSZCZAK, det. P. SIENKIEWICZ;
- Wyżyna Małopolska: Radom - Wincentów (EC10), 17 VI 2003 – 2 ex., piaskownia, leg. M. MIŁKOWSKI (MM), 3 VII 2003 – 1 ex., piaskownia, leg. MM et T. ODER, 1 VIII 2004, 24 VI 2005, 23 VII 2005 – kilkadziesiąt osobników, na składowisku odpadów paleniskowych węgla, leg. MM.

Ten najmniejszy, rodzimy gatunek trzyczca występuje na silnie nasłonecznionych glebach, które charakteryzuje podsiąkająca woda gruntowa. Pierwsze chrząszcze w okolicach Radomia zaobserwowano na brzegu wypełnionej wodą piaskowni. Następne osobniki stwierdzono na pobliskim składowisku odpadów paleniskowych węgla kamiennego, użytkowanym przez Elektrociepłownię „Radom”. Powierzchnię składowiska pokrywa szary, w stanie suchym mocno pyłący substrat przypominający cement. Chrząszcze przebywały w eksploatowanej części składowiska, w rejonie gdzie zrzucana jest woda z popiołem (pulpa). Obrzeża eksploatowanej części porośnięte są z rzadka roślinnością trawiastą. Gatunkiem to-

warzyszącym o znacznie mniejszej liczebności był pokrewny trzyszcz *Cicindela hybrida* L. Stanowisko na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej charakteryzuje się podobnymi stosunkami wodnymi; gatunkiem licznie towarzyszącym był tu *Omophron limbatum* (FABR.).

Z uwagi na specyficzne wymagania siedliskowe *C. a. vienensis* warto się zastanowić nad ochroną rezerwatową kilku typowych miejsc występowania tego chrząszcza.

Marek MIŁKOWSKI, Radom
Paweł SIENKIEWICZ, Kat. Entomol. AR, Poznań

438. Nowe stanowiska chrząszczy z rodzaju *Myrmexixenus* CHEVROLAT (*Coleoptera: Tenebrionidae*) w Polsce

New records of the beetles from the genus *Myrmexixenus* CHEVROLAT (*Coleoptera: Tenebrionidae*) in Poland

KEY WORDS: *Coleoptera, Tenebrionidae, Myrmexixenus*, new records, Poland.

Rodzaj *Myrmexixenus* CHEVROLAT przez wiele lat był traktowany jako należący do rodziny *Colydiidae* (np. CROWSON 1955: Ent. Monthly Magazine, **103**: 209-214) lub *Mycetophagidae* (np. LECONTE, HORN 1883: Smithsonian Misc. Coll., 507: 1-567; ARNETT 1960: The Beetles of the United States. Catholic Univ. Press, Washington). Rodzaj ten posiadał w *Colydiidae* dyskusyjną pozycję i umieszczano go w odrębnym plemienu czy nawet podrodzinie obejmującej tylko *Myrmexixenus*. KLAUSNITZER (1975: Beitr. Ent., **25**: 209-211) podał opis larwy, jednak DOYEN i LAWRENCE (1979: Syst. Ent., **4**: 333-377) podważyli identyfikację okazu i przypuszczają, że w rzeczywistości opis ten przedstawiał postać przedimaginalną *Monotoma* sp. (*Monotomidae*). Właśnie DOYEN i LAWRENCE wykazali, że *Myrmexixenus* powinien być traktowany jako należący do *Tenebrionidae* i w wyżej cytowanej pracy umieszczają ten rodzaj w plemienu *Myrmexixenini* w czarnuchowatych, jednak podkreślając, że powiązania z innymi plemionami są niemożliwe do określenia. Stąd plemię to nie zostało przez nich przyporządkowane do żadnej podrodziny. Pozycja *Myrmexixenini* w podrodzinie *Diaperinae* została ugruntowana dopiero w roku 1989 (DOYEN i in. 1989: Invert. Taxonomy, **3**: 229-260) i odtąd nie była dyskutowana.

Obydwa gatunki rodzaju występujące w Polsce są stosunkowo rzadko poławiane, choć w przypadku *M. subterraneus* zapewne wyłącznie z powodu specyficznego środowiska, w którym żyje (kopce mrówek). *M. vaporariorum* jest natomiast chrząszczem rzeczywiście bardzo rzadkim, spotykanym w ogrodach, szklarniach i przyzmaczach kompostowych. Poniżej podajemy nowe stanowiska tych interesujących przedstawicieli *Tenebrionidae*. Materiał dowodowy znajduje się w naszych zbiorach.

Myrmexixenus subterraneus CHEVROLAT, 1835

– Pojezierze Pomorskie: Góra Dąbrowa ad Skrzatusz (UTM: XU09), 18 III 2000 – 2 exx., w mrowiskach *Formica pratensis* RETZIUS, na szczycie wzniesienia, leg. R. RUTA; NW ad Piła (XU19), obręb Zdrojowa Góra, oddz. 198/167, 30 X 1999 – 6 exx., wysiane z mrowiska *Formica* sp. w lesie dębowo-sosnowym, leg. R. RUTA.

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Promno (XU51) ad Poznań, 4 XII 1999 – 6 exx., 18 XII 1999 – 12 exx., 31 I 2000 – 5 exx., 12 II 2000 – 93 exx., 18 VI 2000 – 2 exx., leg. P. JAŁOSZYŃSKI, chrząszcze wysiano z sześciu kolonii mrówek z rodzaju *Formica* L. (2 mrowiska *F. polyctena* FOERST., 3 mrowiska *F. rufa* L., jedno *F. exsecta* NYLANDER) położonych w pobliżu jeziora Dębiniec w świetlistej dąbrowie na wzgórzu i w lesie sosnowym; Włocławek (CD63), 15 I 2000 – 2 exx. w mrowisku *F. truncorum* FABR. położonym na skraju lasu sosnowego, wokół pniaka sosnowego, leg. P. JAŁOSZYŃSKI.

Gatunek stosunkowo częsty i łatwy do napotkania w mrowiskach *Formica* z grupy *rufa*, jednak dane o jego rozmieszczeniu w Polsce są bardzo fragmentaryczne. Z Pojezierza Pomorskiego nie był dotąd wykazywany, natomiast z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej podawany ostatnio niemal 40 lat temu (BURAKOWSKI i in. 1987: Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, 14: 1-309).

Myrmexixenus vaporariorum GUÉRIN-MÉNEVILLE, 1843

– Pobrzeże Bałtyku: Łazy (WA71) ad Koszalin, 18–28 VIII 2001 – 1 ex., wydmy nadmorskie, leg. Sz. KONWERSKI.

– Sudety Zachodnie: Lubomierz (WS35) ad Jelenia Góra, 20 VII 2004 – 1 ex., koło stodoły, leg. Sz. KONWERSKI.

Gatunek rzadki, poławiany w pojedynczych okazach, notowany jedynie z siedmiu krain. Z Pobrzeża Bałtyku podawany w roku 1961, ale jest to powtórzenie danych z roku 1861, natomiast z Sudetów Zachodnich wykazany ostatnio ponad 60 lat temu (BURAKOWSKI i in. 1987: *ibid.*; KUBISZ, TSINKEVICH 2001: Katalog fauny Puszczy Białowieskiej. Instytut Badawczy Leśnictwa, Warszawa: 182-183).

Paweł JAŁOSZYŃSKI, Poznań

Szymon KONWERSKI, Kat. Zool. AR, Szczecin

Rafał RUTA, Inst. Zool. U.Wr., Wrocław

439. Nowe stanowiska *Nargus velox* (SPENCE) (*Coleoptera: Leiodidae: Cholevinae*) na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej

New localities of *Nargus velox* (SPENCE) (*Coleoptera: Leiodidae: Cholevinae*) in Wielkopolska-Kujawy Lowlands

KEY WORDS: *Coleoptera, Leiodidae, Cholevinae, Nargus velox*, new records, W Poland.

Nargus (s. str.) *velox* (SPENCE, 1815), należący do plemienia *Cholevini* w obrębie *Cholevinae* (dawniej *Catopidae*, obecnie podrodzina w *Leiodidae*), jest w Polsce uważany za gatunek rzadki i występujący sporadycznie. SZYMCZAKOWSKI podaje jego stanowiska z Koszalina, Skwierzyny i ze Śląska, wskazując jednak na możliwość szerszego rozmieszczenia (SZYMCZAKOWSKI 1961: Klucze oznacz. Owad. Pol., Warszawa, XIX, 13: 1-69). W „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1978: Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, 5: 1-356) wykazany został ponadto z Roztocza oraz Sudetów Wschodnich. Później podawany był również z Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC i in. 1992: Wiad. entomol., 11, 2: 133-141) oraz Pojezierza Pomorskiego (RUTA, MELKE 2002: Roczn. nauk. Pol. Tow. Ochr. Przyr. „Salamandra”, 6:

57-101). Na terenie Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej był on wykazany jedynie ze Skwierzyny (BURAKOWSKI i in. 1978: Kat. fauny Pol., XXIII, 5: 143-176) oraz poligonu wojskowego „Biedrusko”, gdzie poławiano go w pojedynczych egzemplarzach (KONWERSKI, SIENKIEWICZ 2005: [W:] SKŁODOWSKI i in. (red.): Protection of *Coleoptera* in the Baltic Sea Region. Warsaw Agricultural University Press, Warszawa: 129-136). *Nargus velox* spotykany jest w ściółce lasów liściastych, w rozkładających się szczątkach roślinnych (również na łąkach), na przesuszonej padlinie, u wejść nor lisów i borsuków, w gniazdach kretów i królików, rzadko w gniazdach ptaków. Poniżej przedstawiamy nowe stanowiska tego interesującego gatunku z terenu Wielkopolski:

- Sieraków (UTM: WU73), 30 IV – 31 V 2004, 6♂♂, 5♀♀; 31 V – 10 VI 2004, 1♂, 2♀♀; 1–10 IX 2004, 21♂♂, 5♀♀; 10–19 IX 2004, 7♂♂, 5♀♀; 19–29 IX 2004, 4♂♂, 8♀♀; 29 IX – 4 X 2004, 1♀; 4–10 X 2004, 7♂♂, 4♀♀; 10–17 X 2004, 4♂♂, 6♀♀; 17–24 X 2004, 2♂♂, 3♀♀; 24–31 X 2004, 2♂♂, 1♀, leg. M. ŚWIDURSKI (coll. P. JAŁOSZYŃSKI). Wszystkie okazy zostały odłowione za pomocą pułapek Barbera usytuowanych na piaszczysku, na obrzeżu lasu.
- Puszczykowo vic. (XT29) ad Poznań, 4 IX 1994, 1♂, 1♀, świetlista dąbrowa, na wyschniętych resztkach nierozpoznawalnej padliny, leg. P. JAŁOSZYŃSKI; 28 I 2000, 1♂, 1♀, buczyna, wysiane ze ściółki, leg. P. JAŁOSZYŃSKI.
- Rezerwat „Jakubowo” (WU81), 13 VII 2001, 1♂, 1♀, grąd w odmianie z bukiem, wysiane ze ściółki, leg. J. BŁOSZYK.
- Rezerwat „Dębina” (XU45) ad Wągrowiec, 31 VIII 2001, 1♂, grąd kokoryczkowy, wysiane ze ściółki, leg. J. BŁOSZYK.
- Rezerwat „Huby Grzebieniskie” (XU01), 13 X 2001, 1♀, las liściasty – dąb z modrzewiem, wysiane ze ściółki, leg. J. BŁOSZYK.
- Poznań - Różany Potok (XU31), 30 IX 2001, 1♂, 1♀, las sosnowy, w próchnie leżącej kłody sosnowej, leg. J. BŁOSZYK.

Nargus velox zwykle poławiany jest w niewielkiej liczbie osobników; podane wyżej stanowisko w Sierakowie, na którym gatunek ten wystąpił niezwykle licznie, jest ewenementem w skali kraju. Wraz ze wspomnianym gatunkiem, w te same pułapki odłowiono również inne *Cholevinae* – *Catops picipes* (FABRICIUS) i *Ptomaphagus sericatus* (CHAUDOIR) – jednak w znacznie mniejszej liczbie osobników. Nie odłowiono natomiast żadnego gatunku z rodzaju *Sciodrepoides* HATCH, którego przedstawiciele zwykle najliczniej reprezentują *Cholevinae* w materiale zbieranym przy pomocy pułapek Barbera. Należy przypuszczać, że *N. velox* jest gatunkiem występującym w Polsce bardzo lokalnie.

Okazy dowodowe zdeponowano w kolekcji „Zbiorów Przyrodniczych” – jednostki muzealnej Wydziału Biologii UAM w Poznaniu oraz w naszych zbiorach.

Paweł JAŁOSZYŃSKI, Poznań

Jerzy BŁOSZYK, Zbiory Przyrodn., Wydz. Biol. UAM, Poznań

Marek BUNALSKI, Kat. Entomol. AR, Poznań

Szymon KONWERSKI, Kat. Zool. AR, Szczecin